

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA POSLOVANJA IZBRANIH MEDNARODNIH BANK

Ljubljana, november 2010

SANJA SIMIČ

IZJAVA

Študentka Sanja Simič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Sergeje Slapničar, in dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 REGULACIJA BANČNEGA SEKTORJA	2
2 ANALIZA DEJAVNOSTI	3
2.1 MAKROEKONOMSKO OKOLJE.....	3
2.2 ANALIZA POSLOVANJA SLOVENSKEGA BANČNEGA SEKTORJA IN BANČNEGA SEKTORJA V DRŽAVAH SREDNJE IN VZHODNE EVROPE	5
3 ANALIZA POSLOVANJA	7
3.1 PREDSTAVITEV IZBRANIH MEDNARODNIH BANK	7
3.2 PRIMERJAVA VELIKOSTI IN STRUKTURE VAŽNEJŠIH BILANČNIH POSTAVK TER ŠTEVILA ZAPOSLENIH	9
3.2.1 <i>Prihodki</i>	9
3.2.2 <i>Sredstva</i>	11
3.2.3 <i>Gibanje števila zaposlenih</i>	13
3.3 TVEGANJE.....	13
3.3.1 <i>Kreditno tveganje</i>	13
3.3.2 <i>Likvidnostno tveganje</i>	17
3.3.3 <i>Tržno tveganje</i>	18
3.3.4 <i>Kapitalska ustreznost</i>	20
3.4 DONOSNOST	21
3.4.1 <i>Kazalnik donosnosti lastniškega kapitala in donosnosti sredstev</i>	21
3.4.2 <i>Obrestna marža</i>	22
3.4.3 <i>Kazalec produktivnosti zaposlenega</i>	23
3.4.4 <i>Kazalec stroškovne učinkovitosti</i>	23
SKLEP	24
LITERATURA IN VIRI	26

KAZALO TABEL

TABELA 1: KLJUČNI MAKROEKONOMSKI KAZALNIKI ZA SLOVENIJO IN EVROOBMOČJE V OBDOBJU 2007-2011 ...	3
TABELA 2: KAZALNIKI POSLOVANJA SLOVENSKEGA BANČNEGA SISTEMA V OBDOBJU 2007-2009.....	6
TABELA 3: KAZALNIKI POSLOVANJA BANK SREDNJE IN VZHODNE EVROPE V OBDOBJU 2007-2011	7
TABELA 4: PET NAJVEČJIH DELNIČARJEV BANČNE SKUPINE UNICREDIT GROUP	8
TABELA 5: ŠTEVILO ZAPOSLENIH V OBDOBJU 2007- 2009	13
TABELA 6: OCENE KREDITNEGA TVEGANJA BONITETNIH AGENCIJ MOODY'S IN FITCH V LETU 2009.....	17
TABELA 7: POKRITOST KREDITOV NEBANČNEGA SEKTORJA Z DEPOZITI NEBANČNEGA SEKTORJA ZA NLB SKUPINO, UNICREDIT GROUP IN RZB V OBDOBJU 2007-2009	18
TABELA 8: POVPREČNA TVEGANA VREDNOST ZA LETO 2009	19
TABELA 9: KAPITALSKA USTREZNOST V OBDOBJU 2007-2009	20
TABELA 10: KAZALNIKI DOBIČKONOSNOSTI BANK ZA OBDOBJE 2007-2009.....	21

KAZALO SLIK

SLIKA 1: RAST BDP ZA DRŽAVE SREDNJE IN VZHODNE EVROPE V OBDOBJU 2008-2011	4
SLIKA 2 : STRUKTURA CELOTNIH ČISTIH PRIHODKOV NLB SKUPINE ZA OBDOBJE 2008-2009	9
SLIKA 3: PRIMERJAVA V STRUKTURI ČISTIH CELOTNIH PRIHODKOV V LETU 2009 ZA NLB SKUPINO, UNICREDIT GROUP IN RZB	10
SLIKA 4: STRUKTURA SREDSTEV V OBDOBJU 2008-2009 ZA NLB SKUPINO	11
SLIKA 5: STRUKTURA SREDSTEV V LETU 2009 ZA NLB SKUPINO, UNICREDIT GROUP IN RZB.....	12
SLIKA 6: STRUKTURA INTERNEGA BONITETNEGA RAZREDA KREDITNE KVALITETE KOMITENTA V NLB SKUPINI V OBDOBJU 2007-2009.....	14
SLIKA 7: STRUKTURA INTERNEGA BONITETNEGA RAZREDA KREDITNE KVALITETE KOMITENTA V NLB SKUPINI, UNICREDIT GROUP IN RZB V LETU 2009.....	15
SLIKA 8: DELEŽ OSLABITEV IN REZERVACIJ POSOJIL V OBRETNIH PRIHODKIH PREUČEVANIH BANK V LETU 2009	16
SLIKA 9: OBRETNNA MARŽA V OBDOBJU 2007- 2009	22
SLIKA 10: PRODUKTIVNOST ZAPOSLENEGA(V EUR NA ZAPOSLENEGA) V OBDOBJU 2007-2009	23
SLIKA 11: KAZALEC STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI V OBDOBJU 2007-2009.....	24

UVOD

Banke so zelo pomemben gospodarski subjekt, saj imajo velik vpliv na finančno stabilnost in predstavljajo podlago za uspešno gospodarstvo. Zaradi svoje narave so banke izpostavljene različnim tveganjem, ki pa se jih skuša zmanjšati z regulacijo bančnega sistema. Ena izmed pomembnejših uredb, ki jih določa Baselski sporazum, so minimalne kapitalske zahteve, saj te predstavljajo varnostno rezervo za pokrivanje tveganj in skrbijo za zdravo poslovanje bank. Bančni sistem se nadzira z namenom zagotoviti stabilnost finančnega sistema in zaščititi vlagatelje pred možnimi negativnimi posledicami poslovanja bank v slabih gospodarskih razmerah. Analiza poslovanja bank je pomembna, saj nam razkrije donosnost in tveganje banke. Cilj diplomske naloge je analizirati poslovanje največje slovenske banke z vidika tveganosti in donosnosti na podlagi informacij, s katerimi razpolagajo zunanji vlagatelji.

Namen diplomske naloge je analiziranje poslovanja NLB Skupine na podlagi primerjave z relevantnimi konkurenti. To pa sta banki Unicredit Group in Raiffeisen Zentralbank Österreich (v nadaljevanju RZB).

Finančna analiza se uporablja v primeru, ko nimamo dostopa do notranjih informacij podjetja. Pri ugotavljanju uspešnosti podjetja si pomagamo s finančnimi in računovodskimi informacijami, ki jih pogosto najdemo v raznih poročilih podjetij. Namen finančne analize je pridobiti podatke o posameznem podjetju za potrebe zunanjih uporabnikov. Skupine uporabnikov, ki uporabljajo finančno analizo za ekonomske odločitve, so: vlagatelji v podjetje (delničarji, lastniki obveznic in banke), poslovni partnerji (dobavitelji, kupci in zaposleni), ostali uporabniki (organi nadzora, vlada, konkurenca) in posredniki (analitiki in mediji). Vsako od naštetih skupin zanimajo različne informacije o podjetju. Med pomembne zunanje uporabnike spadajo vlagatelji, ki jih predvsem zanima sedanja učinkovitost delnic in pričakovani prihodnji donosi. V primeru, ko vlagatelj domneva, da je tržna vrednost delnice enaka poštenu vrednosti, takrat pri analizi v ospredje postavi druge attribute naložbe, kot so tveganje, donos in rast. Z vidika investitorjev se uporabljata dve vrsti analiz. Tehnična analiza, ki preučuje vzorce in trende v gibanju cene delnice in temeljna analiza, ki se ukvarja s preučevanjem vseh razpoložljivih virov informacij, vključno z računovodskimi izkazi, da se vzpostavi vrednost delnice (Rees, 1995, str. 4-5).

Cilj diplomske naloge je prikazati finančno analizo preučevanih bank z analiziranjem revidiranih računovodskih izkazov in ključnih kazalnikov. Cilj analize je ugotoviti, kako uspešne in kako tvegane so bile preučevane banke v določenem obdobju in kaj je vplivalo na njihovo uspešnost. Pri ugotavljanju uspešnosti poslovanja bank sem si pomagala s finančnimi in računovodskimi informacijami iz letnih poročil prej omenjenih bank.

1 Regulacija bančnega sektorja

Regulacija je potrebna, ko trg sam ne zmore učinkovite alokacije virov ali ko je določena dejavnost-kot je bančništvo-posebnega pomena za stabilnost in učinkovito alokacijo virov v celotnem gospodarstvu. Za poslovne banke je potreben nadzor, ko gre za eksternalije in zavarovanje vlog. Eksternalije se pojavijo, ko neuspeh ene institucije vpliva na ostala podjetja. Nevarnost sistematičnega tveganja ob nastanku neizpolnitve obveznosti ene institucije lahko povzroči kaskadni učinek na druga podjetja, kar pa predstavlja grožnjo za stabilnost celotnega finančnega sistema.

Regulacijo bančnega sistema izvajajo centralne banke, v Sloveniji ima to funkcijo Banka Slovenije. Ena izmed nalog centralne banke je, da nadzira banke z namenom preverjanja, ali banke poslujejo v skladu s pravili o upravljanju s tveganji. Centralna banka nadzira banko, tako da: preverja organizacijski ustroj, strategije, procese in mehanizme, ki jih je vzpostavila banka zaradi uskladitve svojega poslovanja. Ocenjuje tveganja, ki jim je banka lahko izpostavljena pri svojem poslovanju, ali pa bi jim lahko bila izpostavljena zaradi razmerij z drugimi osebami v bančni skupini (Zakon o bančništvu, št. 131/2006, 222. člen). Pri nadzoru si pomaga s spremljanjem, zbiranjem in preverjanjem poročil ter obvestil bank in drugih oseb, s pregledi poslovanja bank in z izrekanjem ukrepov nadzora. Centralna banka lahko banki izreče naslednje ukrepe nadzora: priporočilo in opozorilo, odreditev odprave kršitve, odvzem dovoljenja, postavitve izredne uprave, začetek prisilne likvidacije ter odločitev o razlogih za stečaj banke (Zakon o bančništvu, št. 131/2006, 223. člen).

Pri zavarovanju vlog so potrebne tudi ureditve, saj le-te dajejo določeno varnost vlagateljem in zmanjšajo njihovo nezaupanje. Vsako nezaupanje lahko sproži paniko med vlagatelji, kar lahko pripelje do tega, da jih večina zahteva nazaj že vloženi denar. V takem primeru se lahko zgodi, da banka ni dovolj likvidna, da bi zdržala tako močne pritiske vlagateljev, zato lahko celo propade. To lahko sproži plaz nezaupanja tudi med drugimi bankami in to tudi pomeni nevarnost za stabilnost celotnega finančnega sistema (Jorion, 2007, str. 51).

Da do omenjenih nevarnosti ne bi prišlo oziroma, da bi se te omilile, imajo veliko vlogo pri regulaciji bank minimalne predpisane kapitalske zahteve. Te pomagajo bankam, da se zavarujejo pri tveganjih. V primeru, ko na finančni trg vplivajo slabe gospodarske razmere, kot je recesija, so potrebne višje rezervacije in oslabitve ter višja kapitalska ustreznost, ker so tudi tveganja višja. Po Baselskem sporazumu morajo banke vzdrževati minimalno kapitalsko ustreznost, ki znaša 8 %, kapital 1. Reda (*ang. Tier 1 capital*) mora znašati minimalno 4 %. Pri dobro kapitaliziranih bankah pa mora kapitalska ustreznost znašati vsaj 10% ter kapital 1. reda vsaj 6% (Jorion, 2007, str. 54).

V pripravi je direktiva CRD 3 (*ang. capital requirements directive*), ki izhaja iz priporočil Basel II. Nova direktiva je namenjena temu, da morajo imeti banke več regulatornega kapitala pri najbolj tveganih poslih, da ne bi več prihajalo do kapitalsko podhranjenih bank v kriznih razmerah. Za največje evropske banke bi bil po direktivi CRD 3 minimum za regulatorni kapital za 20% višji (Kenda, 2010).

Prvi cilj regulacije je zagotavljanje varnosti in stabilnosti bank ter finančnih instrumentov. Namen je ohraniti domače in mednarodno zaupanje v banke, zaščititi vlagatelje in davkopllačevalce ter ohraniti finančno stabilnost. Ta cilj se ponavadi doseže z omejevanjem tveganja pri posameznih institucijah, z omejevanjem vstopa in izstopa v panogo ter z državnimi garancijami. Drugi cilj regulacije je monetarna stabilnost, ki se izvaja z nadzorom nad izdajanjem denarja, obrestne mere in tečaja. Tretji cilj je zagotoviti učinkovit in konkurenčen finančni sistem. Ta uredba ureja omejitve pri združevanju in prevzemih bank, panožne in vstopne omejitve. Četrty cilj je varstvo potrošnikov pred zlorabami kreditnih institucij. Zadnja uredba, naložbena politika, ureja ceno in količino naložb v posamezni sektor (Koch & Macdonald, 2000, str. 61; Prosojnice Košak M., 2008/09, 1. Predavanje).

2 ANALIZA DEJAVNOSTI

2.1 Makroekonomsko okolje

Pogled na makroekonomsko okolje je pomembno, ker le-to močno vpliva na dejavnost bančništva in rast v gospodarstvu ter potrebe po financiranju.

Tabela 1: Ključni makroekonomski kazalniki za Slovenijo in evroobmočje v obdobju 2007-2011

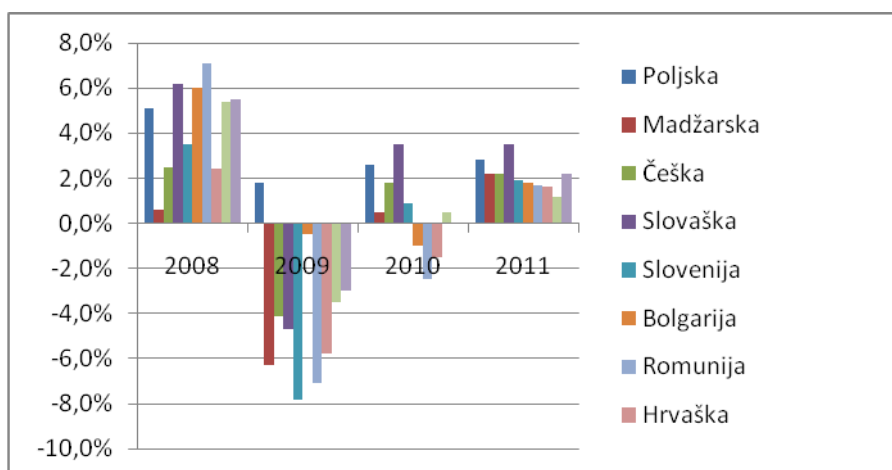
Slovenija	2007	2008	2009	2010*	2011*
BDP (rast v %)	6,8	3,5	-7,8	0,6	2,4
Povprečna letna inflacija (v %)	3,8	5,5	0,9	1,3	1,6
Stopnja brezposelnosti po ILO (v %)	4,9	4,4	5,9	7,2	7,6
Zasebna potrošnja (v %)	5	2,2	-1,4	-0,5	1,7
Evroobmočje	2007	2008	2009	2010*	2011
BDP (rast v %)	2,8	0,6	-4,1	0,9	1,5
Povprečna letna inflacija (v %)	2,1	3,3	0,3	0,8 - 1,6	0,9 - 2,1
stopnja brezposelnosti	7,4	7,6	9,4	10,1	10,4
Zasebna potrošnja (v%)	1,6	0,5	-0,1	-0,3 - 0,5	0,2 - 2,0

Legenda: * Napoved

Vir: Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2010, 2010, str. 6; Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2009, 2009, str. 5; Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2010 in 2008, 2008, str. 6; NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 23.; Eurostat Real GDP growth rate; Projekcije strokovnjakov ECB za evroobmočje marec 2010 in 2009, 2010, str. 2; Projekcije strokovnjakov ECB za evroobmočje september 2008, 2010, str. 2; Euro Area Unemployment rate; CEE Economic Data 2008-2011.

Iz zgornje tabele je razvidno, da se je bruto domači proizvod v Sloveniji (v nadaljevanju BDP) v letu 2009 zmanjšal za 7,8% zaradi vpliva finančne krize. Na zmanjšanje BDP v letu 2009 so imele največji vpliv investicijske aktivnosti, ki so se zmanjšale za dobro petino. Zasebna potrošnja se je tudi zmanjšala zaradi poslabšanja razmer na trgu dela in odlaganja večjih nakupov (Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2010, 2010, str. 3).

Slika 1: Rast BDP za države srednje in vzhodne Evrope v obdobju 2008-2011

Vir: CEE Economic Data 2008-2011, 2010, str. 5-33.

Zmanjšanje gospodarske aktivnosti je bilo v letu 2009 značilno tudi za večino držav srednje in vzhodne Evrope (v nadaljevanju SVE), in sicer se je BDP skrčil za več kot 6%, medtem ko je v evroobmočju padel za 4,1%. H krčenju BDP sta največ prispevala padec investicij in zasebne potrošnje. Izvoz se je zmanjšal predvsem zaradi manjšega tujega povpraševanja, medtem ko je uvoz padel zaradi manjšega povpraševanja gospodinjstev in padca investicij. Poljska je bila edina med državami SVE in Evropske unije, ki je dosegla povečanje gospodarske aktivnosti v letu 2009 za 1,7%, kar je bila posledica povečanja zasebne potrošnje, majhnega padca zaposlenosti, visoke rasti plač in povišane indeksacije pokojnin (Poročilo o cenovni stabilnosti o cenovni stabilnosti, 2010, str. 14; Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 43). V naslednjih letih se pričakuje izboljšanje gospodarske aktivnosti, z možnimi nihaji med posameznimi četrtletji. Izvoz naj bi se v državah EU, Rusije in ZDA krepil hitreje kot v državah nekdanje Jugoslavije. Na mednarodnih finančnih trgih se razmere izboljšujejo, vendar pa se bo potrebno soočiti z oživljanjem kreditne aktivnosti v bančnem sistemu evrskega območja. V letu 2010 se predvideva padec zasebne potrošnje za 0,5%, saj se bo zaradi zaostrenih razmer na trgu dela zmanjšal razpoložljiv dohodek, ki bo povzročil negotovost obnašanja potrošnikov in s tem odlaganje večjih nakupov, zlasti trajnih dobrin (Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2010, 2010, str. 3).

Zaposlenost se je zaradi zaostrovanja razmer na trgu dela v letu 2009 v Sloveniji najbolj zmanjšala v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu. V naslednjih letih se pričakuje v

Sloveniji in prav tako v evroobmočju nadaljnje zmanjšanje zaposlenosti ter povečanje brezposelnosti. Najbolj močno zmanjšanje zaposlenosti se pričakuje v gradbeništvu, kjer naj bi se predvsem zmanjšalo število tujih delavcev (Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2010, 2010, str. 3-4).

V letu 2009 je znašala letna inflacija v Sloveniji 1,8%, v povprečju leta pa je bila 0,9 odstotna. Ob pričakovanem rahlem okrevanju gospodarske aktivnosti in predpostavljeni odsotnosti cenovnih šokov iz mednarodnega okolja naj bi medletna in povprečna inflacija v letu 2010 znašala 1,3%. V letu 2009 so se cene neenergetskega blaga znižale, medtem ko se je na drugi strani okreplil prispevek cen energentov k inflaciji, močno spodbujen s povišanjem trošarin (Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2010, 2010, str. 4). V državah SVE je v letu 2009 inflacija v povprečju znašala 2,6% in se je v primerjavi s preteklima letoma zmanjšala za 4,3-odstotne točke, kot posledica zmanjšanja gospodarske aktivnosti in domačega povpraševanja. V letih 2007 in 2008 so visoke stopnje inflacije povzročile visoke rasti cen surovin na svetovnih trgih in pregrevanja gospodarstva (Poročilo o cenovni stabilnosti, 2010, str. 15).

2.2 Analiza poslovanja slovenskega bančnega sektorja in bančnega sektorja v državah srednje in vzhodne Evrope

Slovenski bančni sektor:

V Sloveniji je konec leta 2009 bančni sektor sestavljalo 19 bank, tri hranilnice in tri podružnice tujih bank. V slovenskem bančnem sektorju prevladujejo banke in so zato najpomembnejši finančni posrednik, medtem ko ostaja delež hranilnic zanemarljiv. Ob koncu leta 2009 je bilančna vsota bank znašala 51,4 mrd EUR in je predstavljala približno 147,4 % BDP. Glede na bilančno vsoto je v letu 2009 znašal tržni delež petih največjih slovenskih bank 60%, od tega je 29,8% tržni delež pripadal NLB Skupini (Poročilo o finančni stabilnosti, 2010, str. xv in 63).

Iz tabele 2 je razvidno, da se je donosnost na kapital slovenskih bank zmanjšala v letu 2009 za 4,3-odstotne točke, glede na leto prej, zaradi nižjih obrestnih prihodkov in višjih stroškov oslabitev ter rezervacij. Prav tako se je znižal tudi kazalnik donosnosti sredstev v istem obdobju za 0,36-odstotne točke, ki je bil posledica zmanjšanja dobička pred davki. Obrestna marža se je znižala z 2,21% v letu 2008 na 1,98% v letu 2009. Razlog za to znižanje je bilo znižanje obrestnih prihodkov, ki so bili posledica slabše posojilne aktivnosti. V letu 2009 se je znižala efektivna aktivna obrestna mera za 1,6-odstotne točke, efektivna pasivna obrestna mera pa za 1,5-odstotne točke. Količnik kapitalske ustreznosti je konec leta 2009 znašal 11,6%, in je ohranjal raven iz leta 2008. Vse slovenske banke so dosegale več kot 10% kapitalsko ustreznost. Kapitalske zahteve so odražale manjšo pripravljenost slovenskih bank

na prevzemanje dodatnega kreditnega tveganja in na slabšo kakovost kreditnega portfelja (Poročilo o finančni stabilnosti, 2010, str. 78-116).

Tabela 2: Kazalniki poslovanja slovenskega bančnega sistema v obdobju 2007-2009

	2007	2008	2009	Rast 2007-2009
ROA (v %)	1,36	0,68	0,32	-1,1-odstotne točke
ROE (v %)	16,29	8,14	3,83	-12,4-odstotne točke
Obrestna marža (v %)	2,33	2,21	1,98	-0,2-odstotne točke
Kapitalska ustreznost (v %)	11,2	11,7	11,6	0,4-odstotne točke

Vir: Poročilo o finančni stabilnosti, 2010, str. 80 in 114.

Leto 2009 je zaznamovalo zastoj kreditne aktivnosti slovenskih bank, ki se je nadaljeval že iz leta 2008, zaradi zviševanja realnih obrestnih mer, baznega učinka iz predhodnega leta, ko je bila rast posojil nadpovprečna, in zaostrenih kreditnih pogojev. Zaradi omejitev virov pri tujih bankah in močno povečane negotovosti v gospodarstvu, je rast posojil v nebančnem sektorju močno upadla, saj se je iz 18,5% rasti v letu 2008 približala ničelni rasti v letu 2009. Zviševanje realne obrestne mere, ki je bila posledica zniževanja inflacije in ohranjanja nominalne ravni obrestnih mer, je povzročila, da so predvsem podjetja manj povpraševala po posojilih (Poročilo o finančni stabilnosti, 2010, str. 67). Za razliko se je rast posojil gospodinjstvom manj zniževala kot pri podjetjih, in sicer je ob koncu leta 2009 znašala 6,8%. Glede na ročnost posojil so pri gospodinjstvih prevladovala dolgoročna posojila, medtem ko pri podjetjih pa predvsem kratkoročna (Banka Slovenije letno poročilo, 2009, str. 21).

Bančni sektor srednje in vzhodne Evrope

V evroobmočju je na dan 1. januarja 2010 bančni sektor predstavljalo 8.076 finančnih institucij in se je v primerjavi z letom prej zmanjšalo za 3,3%. Največji delež bančnega sektorja (80%) so predstavljale kreditne institucije (poslovne banke, hranilnice, kreditne zadruge). Nemčija in Francija sta sestavljali 41% delež finančnih institucij v bančnem sektorju evroobmočja (MFI statistics 2010, 2010).

Bančni sektor držav srednje in vzhodne Evrope (*v nadaljevanju SVE*) je bil v letu 2009 močno odvisen od kapitala iz tujine, saj so zunanje obveznosti predstavljale 21% celotnih obveznosti. Odvisnost od tujega kapitala je bila še posebej visoka v baltskih državah in državah jugovzhodne Evrope (*v nadaljevanju JVE*). Banke so se skušale refinancirati s pomočjo depozitov, vendar jim to ni uspelo, saj je bila v celotni regiji v letu 2009 zabeležena negativna rast depozitov podjetij. Naraščanje depozitov prebivalstva pa je rastla počasi zaradi naraščajoče brezposelnosti in nižje rasti plač. Na drugi strani pa je bila v istem obdobju regionalna rast posojil negativna in je znašala v povprečju -2%. Upočasnjena posojilna

dejavnost je bila v letu 2009 še zlasti vidna v segmentu gospodinjstev in je bila posledica negotovosti prihodkov, zaposlovanja prebivalstva in zaostrenih kreditnih standardov, kar je pripeljalo do slabše dinamike potrošnje ter zadolževanja gospodinjstev. Posojilna aktivnost v podjetniškem sektorju je bila v letu 2009 zmerna. Podjetniški sektor je bil pod pritiskom, in sicer so se naložbe v državah SVE v povprečju za 15% zmanjšale zaradi odvisnosti od gospodarskega cikla. Pokritost posojil z vlogami podjetij v letu 2009, glede na povprečje v obdobju 2006-2008, se je povišala za 11-odstotnih točk in je znašala 185%. Dobičkonosnost bančništva v državah SVE je bila v letu 2009 skromna in se pričakuje, da se bo tako stanje nadaljevalo tudi v obdobju naslednjih dveh let, predvsem kot posledica učinka višjih rezervacij zaradi slabih posojil. Najbolj izpostavljene so baltske države, kot so Rusija in Ukrajina (CEE Banking Outlook, 2009, str. 6-10).

Tabela 3: Kazalniki poslovanja bank srednje in vzhodne Evrope v obdobju 2007-2011(v %)

Srednja Evropa	2007	2008	2009	2010*	2011*
Posojila	29,0	17,3	5,0	7,4	7,3
Vloge	17,9	8,0	5,7	5,4	5,5
Pokritost posojil z vlogami	94,5	102,7	102,1	104,0	105,8
Dobičkonosnost sredstev	1,6	1,4	0,8	0,9	1,1
Delež slabih posojil v bruto posojilih	3,7	3,7	6,4	7,7	7,0
Jugovzhodna Evropa	2007	2008	2009	2010*	2011*
Posojila	38,2	20,3	-0,2	4,8	10,2
Vloge	27,9	4,5	-0,4	5,9	11,8
Pokritost posojil z vlogami	107,5	123,7	124,0	122,7	121,0
Dobičkonosnost sredstev	1,5	1,8	0,7	0,5	0,8
Delež slabih posojil v bruto posojilih	4,0	5,6	11,9	14,1	12,5

Legenda: * Napoved

Vir: Banking Outlook, 2009, str. 17 in 21.

3 ANALIZA POSLOVANJA

3.1 Predstavitev izbranih mednarodnih bank

Predstavitev NLB Skupine

NLB Skupina je največja slovenska mednarodna finančna institucija, ki deluje s svojimi 54 članicami na 18 trgih in ima skupaj 9.435 zaposlenih (Profil NLB Skupine, 2009). Med ciljne trge spadajo poleg tržišč JV Evrope tudi trgi nekaterih držav EU in držav, ki so nastale na območju bivše Sovjetske zveze (Strategija NLB Skupine, 2009). NLB Skupina je univerzalna banka, ki se poleg bančništva ukvarja tudi z nebančnimi dejavnostmi. Med nebančne dejavnosti spadajo faktoring in forfeitanje, lizing, upravljanje premoženja in življenjsko ter

pokojninsko zavarovanje. V letu 2009 so po posameznih segmentih banke z 91,3% predstavljale največji delež sredstev. Sledile so ji nebančne dejavnosti: lizing 4,6%, faktoring in forfeitanje 3,6% ter ostalo 0,5% bilančne vsote (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 143).

Največji delež delnic NLB Skupine na dan 31.12.2009 je posedovala Republika Slovenija (33%). Belgijska bančno-zavarovalniška skupina KBC ji je sledila s 30,6% deležem. Ostali vlagatelji so bili: Poteza naložbe s 5,8% delnic, Slovenska odškodninska družba in Kapitalska družba s 5% delnic. Ostali delničarji pa so imeli 20,5-odstotni lastniški delež.

Predstavitev Unicredit Group

Skupina Unicredit Group je mednarodna bančna skupina, ki deluje na področju držav SVE. Prisotna je na 27 trgih, z okoli 10.000 poslovnimi enotami in 168.000 zaposlenimi. Najvišji delež zaposlenih je v Italiji (38%), sledijo ji Nemčija, Avstrija in Poljska (O skupini Unicredit Group, 2009; UniCredit Group results, 2009). Unicredit Group je nastala kot rezultat združitve devetih največjih italijanskih bank ter nemške HVB Group in italijanske Capitalia Group (History of the Group, 2009).

V spodnji tabeli je prikazana lastniška struktura bančne skupine Unicredit Group v mesecu oktobru leta 2009. Največji delež delnic poseduje Mediobanca S.p.A. s 5,8% delnic. Glede na geografsko razporeditev delnic je bilo 52 odstotkov vseh delnic Unicredit Group v rokah italijanskih institucionalnih vlagateljev na dan 31.12.2009 (Shareholder structure Unicredit Group, 2009).

Tabela 4: Pet največjih delničarjev bančne skupine Unicredit Group

Podjetje	Delež delnic v lasti podjetja
Mediobanca S.p.A.	5,8%
Fondazione Cassa di Risparmio Verona	5,7%
Central bank of Libya	4,4%
Fondazione Cassa di Risparmio di Torino	3,7%
Carimonte Holding S.p.A.	3,2%

Vir: Shareholder structur Unicredit Group, 2009.

Predstavitev RZB

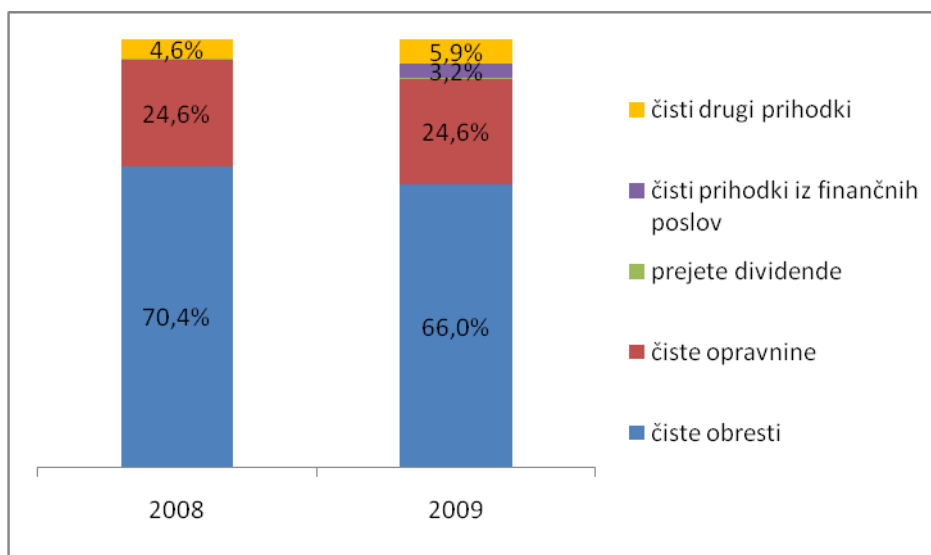
RZB je bila ustanovljena leta 1927 kot osrednja institucija Austrian Raiffeisen Banking Group. RZB je tretja največja banka v Avstriji s sedežem na Dunaju. Bančna skupina je močno prisotna na 17 trgih v srednji in vzhodni Evropi. Začetki širitev RZB v srednjo in vzhodno Evropo segajo v leto 1987, ko je začela delovati njena prva hčerinska banka na Madžarskem. RZB zajema več kot 3100 poslovnih enot in ima skupaj 59.100 zaposlenih (RZB v srednji in vzhodni Evropi, 2009; RZB custody, 2009). Skupina RZB je 88 odstotkov v lasti regionalnih Raiffeisen centralnih bank. Največji delničar je banka Raiffeisenlandesbank NÖ-Wien, in sicer poseduje 31,41% vseh delnic skupine RZB (RZB Group Overview, 2009).

3.2 Primerjava velikosti in strukture važnejših bilančnih postavk ter števila zaposlenih

3.2.1 Prihodki

Celotne prihodke banke tvorijo prihodki iz obresti in podobni prihodki, prihodki iz dividend, prihodki iz opravnin (provizije), dobički ali izgube iz finančnih sredstev in obveznosti, drugi poslovni prihodki ter pripadajoči dobički iz naložb v kapital (NLB Skupina letno poročilo, 2008, str. 70).

Slika 2 : Struktura celotnih čistih prihodkov NLB Skupine za obdobje 2008-2009

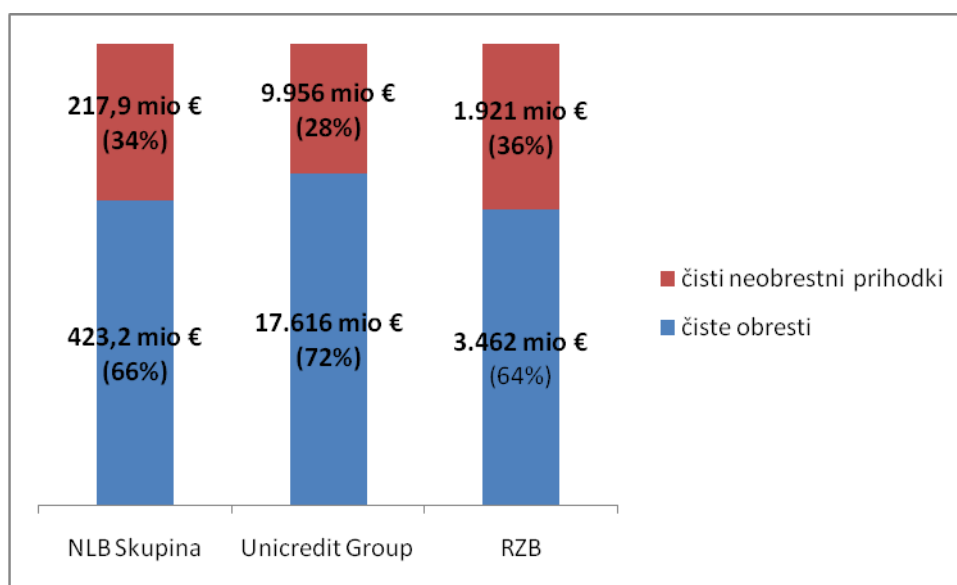
Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 26.

NLB Skupina je v letu 2009 ustvarila čiste obrestne prihodke v višini 423,2 mio € oziroma 11% manj kot v letu 2008. Zniževanje obrestne marže je posledično znižalo prihodke. Kumulativna obrestna marža celotne NLB Skupine je znašala 2,3% in se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 znižala za 0,3-odstotne točke kot posledica padanja referenčnih obrestnih mer v začetku leta 2009. Otežen dostop do virov na mednarodnih finančnih trgih v

letu 2008 je vplival na višje cene bančnih in nebančnih virov, kar pa je bilo na naložbene posle preneseno s časovnim zamikom in je tako imelo negativen vpliv na obrestno maržo (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 26).

Najpomembnejši vir neobrestnih prihodkov v obdobju 2008-2009 so v NLB Skupini predstavljale opravnine, in sicer iz naslova plačilnega prometa. Visoka rast opravnin je bila povezana tudi s kartičnim in garancijskim poslovanjem. V letu 2009 so prihodki iz čistih opravnin znašali 157,4 mio € in so se za 5% znižali, glede na leto prej kar je posledica upadanja gospodarske dejavnosti. V letu 2009 je NLB Skupina prejela za 2,1 mio € dividend, kar je za 27 % manj kot v letu 2008. Skupni prihodki iz finančnih poslov v letu 2009 so znašali 20,6 mio € in so se, glede na predhodno leto, močno povečali. Stabilizacija razmer na kapitalskih trgih je po ustvarjeni izgubi iz finančnih poslov v letu 2008 in začetku leta 2009 v zadnjih treh četrtletjih ustvarila dobiček in tako povečala prihodke iz finančnih poslov (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 26; NLB Skupina letno poročilo, 2008, str. 29).

Slika 3: Primerjava v strukturi čistih celotnih prihodkov v letu 2009 za NLB Skupino, Unicredit Group in RZB

Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 26; Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 45; RZB letno poročilo, 2009, str. 40.

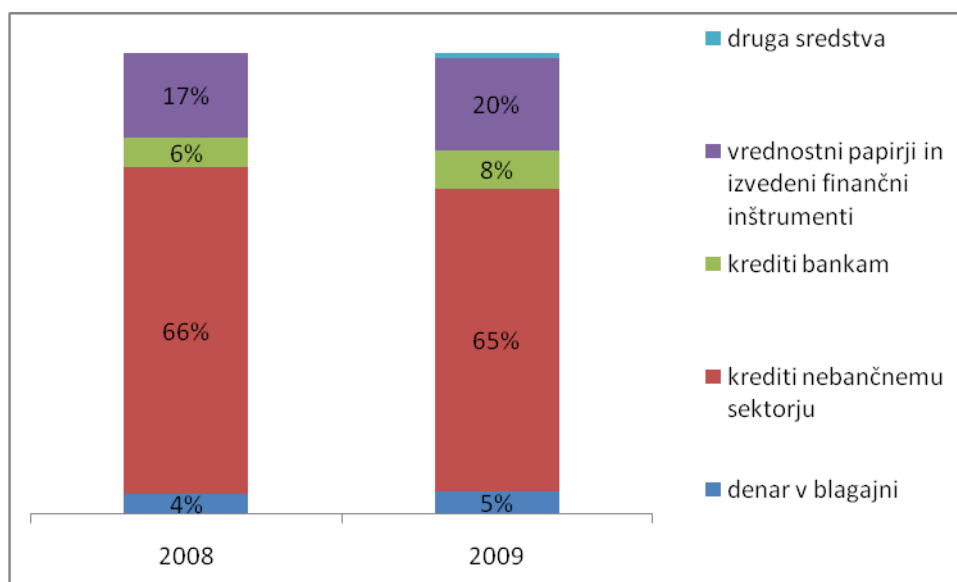
Iz slike 3 je razvidno, da pri vseh treh bančnih skupinah glavnino celotnih prihodkov predstavljajo čiste obresti. Bančna skupina RZB je v letu 2009 dosegla čiste obresti v višini 3.462 mio € in jih je v primerjavi s predhodnim letom zmanjšala za 17%. Zmanjšanje čistih obresti je bilo v veliki meri povezano z zmanjšanjem obsega poslovanja in nižje marže zaradi višjih stroškov refinanciranja na nekaterih trgih. Prav tako so se čiste obresti v letu 2009 (17.616 mio EUR), v primerjavi z letom 2008 (19.385 mio EUR), zmanjšale iz istih razlogov

tudi bančni skupini Unicredit Group, in sicer za 9,1%. Pri vseh preučevanih bankah so glavni vir neobrestnih prihodkov predstavljale opravnine (RZB letno poročilo, 2009, str. 40; Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 45).

3.2.2 Sredstva

Bilančne postavke se vrednotijo z namenom, da se ugotovi vrednost obveznosti in sredstev na zadnji dan obračunskega obdobja, da se ugotovijo vrednostne spremembe, ki so nastale med obračunskim letom, in kako so te spremembe vplivale na prihodek ter kapital banke (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 61). Izbrala sem nekaj postavk, ki sestavljajo konsolidirane bilance stanja, z namenom, da bi prikazala, koliko je posamezna izbrana postavka prispevala k bilančni vsoti v letih 2008 ter 2009 ter jih tudi primerjala med izbranimi bankami.

Slika 4: Struktura sredstev v obdobju 2008-2009 za NLB Skupino

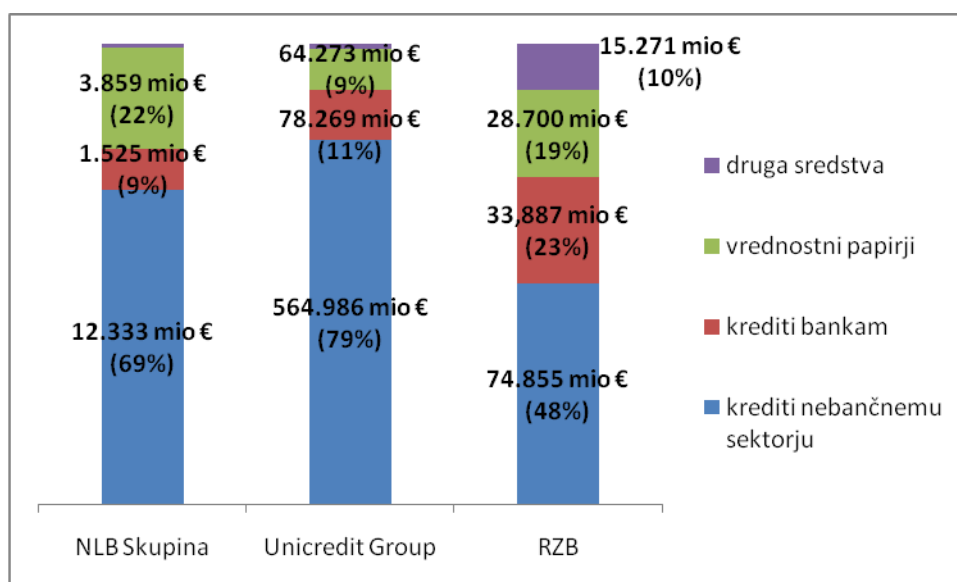
Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 27-71.

Slika 4 prikazuje, da so najvišji delež sredstev NLB Skupine v obdobju 2008-2009 predstavljali krediti nebančnemu sektorju. Zaradi zaostrenih razmer na finančnih in kapitalskih trgih se je kreditna dejavnost od leta 2008 pričela zniževati. Kreditna dejavnost je povezana z zadolževanjem na mednarodnih finančnih trgih in rasti sredstev nebančnega sektorja ter selektivnosti pri odobravanju kreditov s strožjimi merili. NLB Skupina je leta 2009 kredite nebančnemu sektorju zmanjšala za 2% glede na predhodno leto, in sicer je prišlo do znižanja kreditov gospodarstvu, medtem ko so krediti gospodinjstvom in državi porasli. Kazalnik pokritosti kreditov nebančnega sektorja z depoziti nebančnega sektorja je v letu 2009 znašal 123% in se je za 20-odstotnih točk povečal v primerjavi z letom 2008 (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 28).

NLB Skupina je pri kreditiranju prebivalstva v letu 2009 dosegla 4,7 % rast portfelja glede na leto 2008. Najvišjo rast v istem obdobju so dosegli hipotekarni krediti s 23% povišanjem in nepremičninski krediti s 8,7%. Obseg kreditnega portfelja v segmentu podjetij se je v letu 2009 zaradi skrčene gospodarske dejavnosti zmanjšal za 2,7 % glede na predhodno leto (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 36-38).

V juliju 2009 so v NLB Skupini izdali obveznice NLB z državnim jamstvom v višini 1,5mrd €, ki so predstavljale pomemben vir sredstev. Del pridobljenih sredstev so namenili poravnavi obveznosti iz zapadlih dolgoročnih oblik financiranja na mednarodnih finančnih trgih (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 28).

Slika 5: Struktura sredstev v letu 2009 za NLB Skupino, Unicredit Group in RZB

Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 27; Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 32; RZB letno poročilo, 2009, str. 53.

Iz slike 5 je razvidno, da pri vseh treh preučevanih bančnih skupinah v letu 2009 glavnino sredstev predstavljajo krediti nebančnemu sektorju. Za vse tri bančne skupine je bil v obdobju 2008-2009 značilen trend zniževanja kreditov nebančnemu sektorju zaradi oteženih gospodarskih razmer, ki so povzročile manjše povpraševanje po kreditih. Pred letom 2008 pa je bil značilen trend rasti kreditov nebančnega sektorja.

3.2.3 Gibanje števila zaposlenih

Uspešnost banke ni odvisna samo od tehnologije, strategije in procesov, ampak tudi od zaposlenih. Tako kot ostala podjetja tudi banke spodbujajo učinkovitost svojih zaposlenih z dodatnim izobraževanjem, nagrajevanjem in motiviranjem.

Tabela 5: Število zaposlenih v obdobju 2007- 2009

	2007	2008	2009	Rast 2007-2009
NLB Skupina	8.260	8.457	8.019	-2,9%
Unicredit Group	169.816	174.519	165.062	-2,8%
RZB	61.351	66.651	59.800	-2,5%

Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2008 in 2009, str. 57; Unicredit Group letno poročilo, 2008, str. 27; Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 30; RZB letno poročilo, 2009, str. 2.

Število zaposlenih se je v letu 2009, v primerjavi s predlanskim, v vseh izbranih bankah zmanjšalo zaradi varčevalnih ukrepov, da bi optimizirali število zaposlenih in s tem tudi znižali administrativne stroške. Bančna skupina RZB je v letu 2007 z 61.351 zmanjšala število zaposlenih na 59.800 v letu 2009, to je za 2,5%. Sledila sta ji Unicredit Group z 2,8% in NLB Skupina z 2,9% zmanjšanjem zaposlenih. Najvišje število zaposlenih v obdobju 2007-2009 so imele v letu 2008, in sicer Unicredit Group z 174.519 zaposlenimi, RZB z 66.651 zaposlenimi ter NLB Skupina z 8.457 zaposlenimi.

3.3 Tveganje

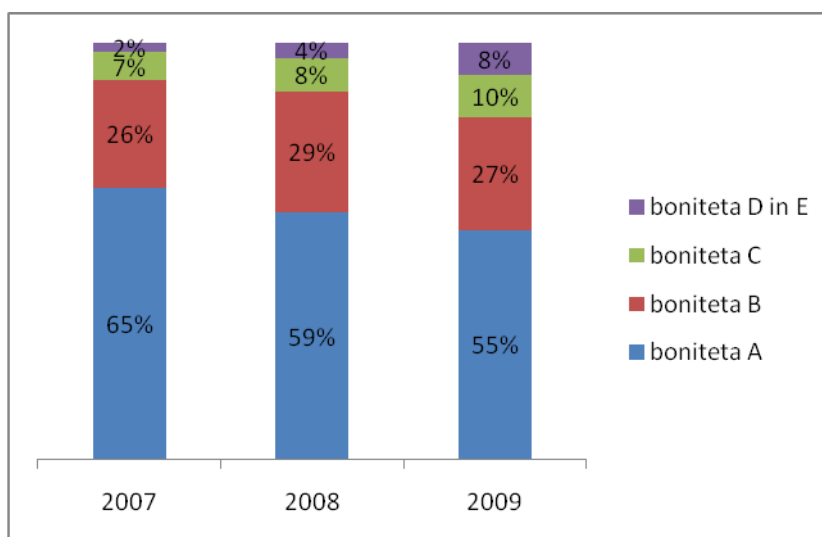
3.3.1 Kreditno tveganje

Kreditno tveganje je povezano s tveganjem nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do banke. Pred odobritvijo vsakega kredita mora banka oceniti dolžnikovo sposobnost izpolnjevanja obveznosti do banke in kvaliteto zavarovanja terjatve banke. Največja dopustna izpostavljenost banke do posamezne osebe je lahko do 25% kapitala banke (Zakon o bančništvu, št. 7/1999, 76-81. člen). Kreditno tveganje je povezano s kakovostjo posameznih sredstev in verjetnosti neplačila. Zelo težko je ocenjevati kakovost posameznega sredstva zaradi omejenosti dostopa objavljenih informacij. Banke se pri ocenjevanju kreditnega tveganja soočajo z naslednjimi vprašanji: Kakšna stopnja izgube je bila v preteklosti glede posojil in naložb? Kakšne so predvidene izgube v prihodnosti? Kako dobro je banka pripravljena na prihodnje izgube? (Koch & Macdonald, 2000, str. 121-122).

Najpomembnejše tveganje v NLB Skupini predstavlja kreditno tveganje. Upravljanje kreditnega tveganja poteka na ravni posameznega komitenta in na ravni celotnega ali delnega kreditnega portfelja članice NLB Skupine. Na ravni posameznega komitenta v prvi fazi banka

na podlagi informacij o komitentu presoja njegovo finančno stanje in ga bonitetno razvrsti ter določi njegovo zgornjo mejo zadolževanja. V drugi fazi banka oblikuje ustrezno pogodbo, v katero vključi zavarovanja in zaveze. V zadnji fazi pa banka spremlja komitenta z vidika rednosti odplačevanja in spremlja relevantne podatke, ki vplivajo na kreditno sposobnost komitenta ter primerno temu oblikuje ali spreminja obseg oslabitev (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 30-32; NLB Skupina letno poročilo, 2008, str. 32). Na ravni kreditnega portfelja banka spremlja segmente, kot so: država, boniteta, vrsta in velikost komitenta, panoga, zavarovanje, zapadle terjatve. Pri ocenjevanju kakovosti kreditnega portfelja ugotavlja trende v gibanju, tveganosti in koncentraciji portfelja (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 32).

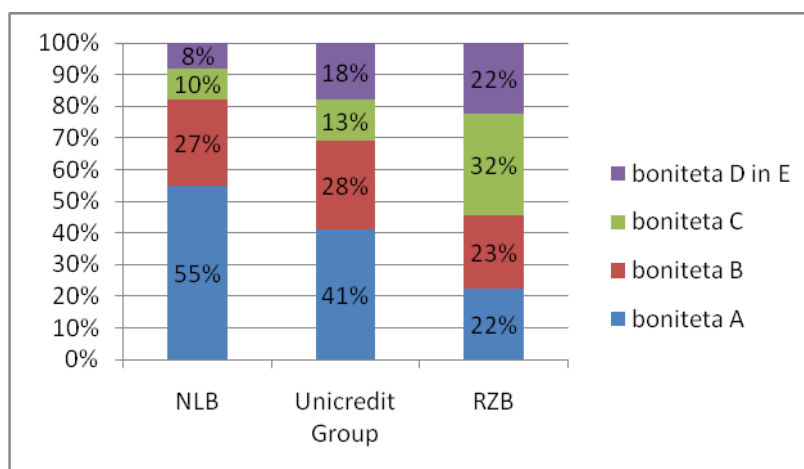
Slika 6: Struktura internega bonitetnega razreda kreditne kvalitete komitenta v NLB Skupini v obdobju 2007-2009

Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2008, str. 119; NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 123.

Slika 6 prikazuje interni bonitetni sistem, ki ga uporablja NLB Skupina za razvrščanje svojih komitentov glede na njihovo finančno sposobnost plačevanja kreditov. Najvišji delež predstavljajo komitenti z boniteto A (več kot 50% delež), vendar pa zaradi makroekonomskih razmer ter preteklih odločitev posloводства ta delež pada v zadnjih treh letih. Komitenti, razvrščeni v bonitetni razred A, nimajo težav pri plačilu obveznosti. V bonitetni razred B spadajo komitenti, ki imajo nekoliko slabšo finančno pozicijo, vendar še nimajo težav pri plačilu obveznosti. Komitenti z boniteto C ne ustvarjajo zadostnega denarnega toka za plačilo obveznosti, zato zamujajo s poravnanjem svojih obveznosti. V boniteti D in E so razvrščeni tisti komitenti, ki imajo izrazite finančne težave in ne bodo mogli poravnati večjega dela ali celotne obveznosti.

Slika 7: Struktura internega bonitetnega razreda kreditne kvalitete komitenta v NLB Skupini, Unicredit Group in RZB v letu 2009

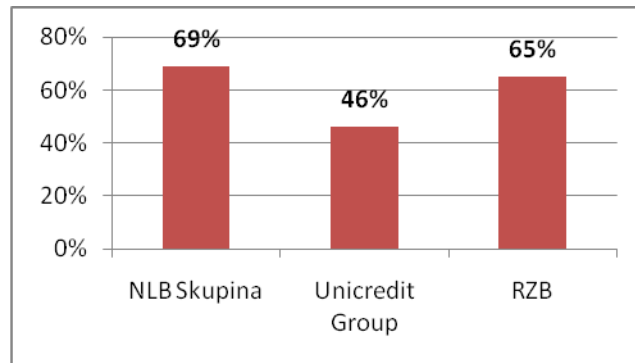

Vir: Skupina NLB, Unicredit Group, RZB letna poročila za leto 2009.

Iz slike 7 je razvidno, da pri NLB Skupini in Unicredit Group v letu 2009 glavnino internega bonitetnega razreda predstavljajo komitenti bonitetnega razreda A, medtem ko pa pri skupini RZB to predstavljajo komitenti bonitetnega razreda C. Najmanjši delež slabih posojil v istem obdobju je imela NLB Skupina (8%), najvišji pa RZB (22%).

Delež slabih posojil je lahko eden izmed pokazateljev kreditnega tveganja. Primarni interes banke je povrniti posojen denar. Za slaba posojila se štejejo tista posojila, pri katerih komitenti zamujajo ali celo ne odplačujejo banki svojih obveznosti. Banke po navadi prenehajo ustvarjati obresti, ko komitenti zamujajo s plačilom nad 90 dni (Koch, 2000, str. 145). Če komitent ne more v celoti vrniti posojila, mora banka oceniti, kolikšna je potrebna oslabitev. V primeru, ko je posojilo zavarovano, lahko banka oceni tudi poplačilo iz unovčenega zavarovanja. Vendar, ko to ne zadošča, mora prav tako narediti oslabitve. Da bi se banke v čim večji meri zaščitile, si zato prizadevajo vzdrževati primerna zavarovanja pri tistih komitentih, kjer denarni tok iz dejavnosti ne zagotavlja v celoti vračila posojila (Hren & Svenšek, 2009).

Slika 8: Delež oslabitev in rezervacij posojil v obrestnih prihodkih preučevanih bank v letu 2009

Poglabljanje finančne krize v letu 2009 je povzročilo poslabšanje kakovosti kreditnega portfelja na splošno in poslabšanje likvidnostnega položaja nekaterih pomembnejših komitentov. Podjetja so težje izpolnjevala svoje plačilne obveznosti pri bankah, ker so se soočala z zmanjšanjem obsega poslovanja. V letu 2009 je prišlo do močnega dviga slabih posojil in s tem tudi povečanja odpisov posojil. NLB Skupina je imela v letu 2009 v vrednosti 291,5 mio EUR oslabitev in rezervacij za posojila, kar je predstavljalo 69% delež v obrestnih prihodkih. Unicredit Group je v istem obdobju dosegla 8.152 mio EUR oslabitev in rezervacij kreditov, in sicer so oslabitve predstavljale 46% ustvarjenih obrestnih prihodkov banke. Povečanje slabih posojil v bančni skupini RZB v letu 2009 je bila predvsem posledica padcev tujih valut v državah SVE, zaradi česar so obroki posojil postajali višji, kar je bil razlog, da nekateri komitenti niso mogli več odplačevati posojil (STA, 2009). Oslabitve in rezervacije posojil so v bančni skupini RZB predstavljale 2.247 mio EUR in so dosegle 65% delež v ustvarjenih obrestnih prihodkih.

Tabela 6: Ocene kreditnega tveganja bonitetnih agencij Moody's in Fitch v letu 2009

Moody's	Dolgoročna ocena kreditnega tveganja	Kratkoročna ocena kreditnega tveganja	Ocena prihodnjih izgledov
NLB Skupina	A1	Prime-1	Stabilno
Unicredit Group	Aa3	Prime-1	Stabilno
RZB	A1	Prime-1	Stabilno
Fitch	Dolgoročna ocena kreditnega tveganja	Kratkoročna ocena kreditnega tveganja	Ocena prihodnjih izgledov
NLB Skupina	A-	F2	Stabilno
Unicredit Group	A	F1	Negativno
RZB	A	F1	Stabilno

Vir: Skupina NLB, Unicredit Group, RZB letna poročila za leto 2009.

Unicredit Group je v letu 2009 dosegla s strani bonitetne agencije Moody's oceno dolgoročnega kreditnega tveganja Aa3, kamor spadajo obveznosti visoke kakovosti in nizkega tveganja. NLB Skupina in RZB sta bili ocenjeni z oceno A1, kar pomeni, da so obveznosti višje-srednje stopnje kakovosti in so prav tako predmet nizkega kreditnega tveganja. Vse tri preučevane bančne skupine so dosegle oceno Prime-1 za kratkoročno kreditno tveganje, kar nakazuje na odlične sposobnosti za odplačevanje kratkoročnih dolžniških obveznosti.

Unicredit Group in RZB sta v letu 2009 dosegli oceno A za dolgoročno kreditno tveganje s strani bonitetne agencije Fitch, NLB Skupina pa oceno A-, kar pomeni, da imajo vse tri preučevane bančne skupine visoko zmožnost odplačevanja obveznosti in nizko kreditno tveganje. Najvišjo oceno za kratkoročno kreditno tveganje (F1) sta imeli bančni skupini Unicredit Group in RZB, in sicer označuje najvišjo kreditno kakovost na kratek rok ter zelo dobro zmogljivost pravočasnega odplačevanja finančnih obveznosti. NLB Skupina je dosegla kratkoročno oceno kreditnega tveganja F2, kar pa predstavlja dobro kratkoročno kreditno kakovost in dobro sposobnost pravočasnega odplačila obveznosti.

3.3.2 Likvidnostno tveganje

Banka upravlja z likvidnostnim tveganjem z gospodarjenjem svojih virov in naložb na način, da je v vsakem trenutku sposobna izpolniti vse svoje zapadle obveznosti (Zakon o finančnem poslovanju, št 126/07, 31. člen). Banka lahko razprši likvidnostno tveganje tako, da ima sredstva oziroma posojila čim bolj razpršena med različnimi vrstami komitentov. Tveganje zmanjša tudi z različnimi roki zapadlosti (Kobe, 1996, str. 33).

V NLB Skupini se likvidnostno tveganje upravlja na operativni ravni, na strukturni ravni in v izjemnih okoliščinah. Na operativni ravni vključuje: načrtovanje in spremljanje denarnih tokov skupine, spremljanje in izpolnjevanje regulative Banke Slovenije glede likvidnosti ter

pripravo stresnih scenarijev za upravljanje likvidnosti. Na strukturni ravni vključuje spremljanje trendov gibanja izbranih količnikov strukturne likvidnosti in doseganje strukture bilance NLB Skupine, ki po ročnosti, obliki in koncentraciji virov financiranja ter boniteti naložb zagotavlja likvidnost na dolgi rok. Za izjemne okoliščine v NLB Skupini spremljajo in načrtujejo razmere poslovanja banke, ki bi lahko vplivale na kakovost upravljanja likvidnostnega tveganja (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 217).

NLB Skupina je imela za zagotavljanje likvidnosti oblikovane likvidnostne rezerve, in sicer so v letu 2009 predstavljale 28,2% bilančne vsote, kar je za 1,9-odstotne točke več kot v predhodnem letu. V primeru zavarovanja terjatev pri zadolževanju prek Evropske centralne banke oziroma pri sklepanju poslov na medbančnem trgu je imela sekundarne likvidnostne rezerve, kamor spadajo primerni vrednostni papirji in bančna posojila. Za uspešnejše upravljanje likvidnosti je NLB Skupina v tujini izdala obveznico z državni jamstvom (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 41).

Tabela 7: Pokritost kreditov nebančnega sektorja z depoziti nebančnega sektorja za NLB Skupino, Unicredit Group in RZB v obdobju 2007-2009 (v %)

	2007	2008	2009
NLB Skupina	130	136	115
Unicredit Group	91	104	95
RZB	132	144	135

Kazalnik pokritosti kreditov z depoziti (*ang. loan-to-deposit*) je za mnoge banke in bančne analitike osnovni kazalnik likvidnosti. Posojila so od sredstev najmanj likvidna, medtem ko so depoziti primarni vir sredstev (Koch & Macdonald, 2000, str. 581). Vse tri bančne skupine so zmanjšale v letu 2009 kazalnik pokritosti kreditov z depoziti, glede na leto prej, in s tem tudi izboljšale likvidnost. Najnižji kazalnik v obdobju 2007-2009 je imela Unicredit Group, kar kaže na to da je, v primerjavi s preostalima bankama, imela boljšo likvidnost. Najvišji kazalnik pa je v istem obdobju dosegla bančna skupina RZB, kar kaže na slabšo likvidnost.

3.3.3 Tržno tveganje

Tržno tveganje je povezano s tržnimi spremenljivkami, kot so cena, obrestna mera in devizni tečaj. Tveganje cene je povezano s spremembo tržnih tečajev obveznic, delnic, blaga ali izvedenih finančnih instrumentov. Na višino tveganja cene vpliva nestanovitost tečajev finančnih instrumentov, sestava portfelja finančnih instrumentov v banki in likvidnost finančnih instrumentov, ki jih ima banka v svojem portfelju. Obrestno tveganje je povezano z gibanjem obrestne mere, ki pa vpliva na prihodke in odhodke banke. Na valutno tveganje vpliva nestanovitnost posameznega tečaja tuje valute in likvidnost trgov za posamezno valuto (Tržno tveganje, 2007).

Tabela 8: Povprečna tvegana vrednost za leto 2009

V tisoč EUR	Valutno tveganje	Obrestno tveganje	Tveganje spremembe cene
NLB Skupina	1.966	453	4.814
Unicredit Group	Ni podatka	83.600	Ni podatka
RZB	16.077	11.266	261.775

Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 32; Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 420; RZB letno poročilo, 2009, str. 216.

Tabela zgoraj prikazuje analizo tvegane vrednosti (ang. *Value at risk*). To je tehnika, ki se uporablja za oceno verjetnosti izgube portfelja in temelji na statistični analizi zgodovinskih gibanj cen ter nestanovitnosti. Banke lahko na podlagi te ocene določijo raven kapitala, ki zavaruje njihovo pozicijo v ekstremnih pogojih. Ta tehnika se najpogosteje uporablja pri tržnem tveganju (Mladenović & Mladenović, 2006).

NLB Skupina si pri izračunu valutnega tveganja pomaga z internim modelom tvegane vrednosti in pri tem upošteva 99% interval zaupanja, opazovano obdobje 300 delovnih dni ter 10-dnevno obdobje držanja pozicije. Povprečna vrednost za valutno tveganje se je povečala iz leta 2008 z 112 tisoč EUR na skoraj 2 mio EUR v letu 2009, kar je bila posledica večje volatilnosti valutnih tečajev. Predvsem pa se je povečala valutna izpostavljenost v maju 2009 zaradi povečanja pozicije v valuti srbski dinar. NLB Skupina pri obrestnem tveganju in tveganju spremembe cene lastniških vrednostnih papirjev uporablja interni model tvegane vrednosti, pri katerem upošteva 99% interval zaupanja, opazovano obdobje 250 delovnih dni ter 10-dnevno obdobje držanja pozicije. Povprečno obrestno tveganje je znašalo 453 tisoč EUR, in sicer je izpostavljenost obrestnim tveganjem večinoma izhajala iz dolžniških vrednostnih papirjev, ki so vir sekundarne likvidnosti. Za razliko pa je bila izpostavljenost na področju kreditno-depozitnih poslov razmeroma nizka. Tveganje spremembe cen vrednostnih papirjev se je v istem obdobju gibalo med 3.386 tisoč EUR in 7.786 tisoč EUR. Najvišja vrednost (7.786 tisoč EUR) je bila dosežena julija 2009 in je bila posledica začasnega povečanja vrednosti strateškega portfelja, zaradi unovčenja prejetih zavarovanj za kreditne naložbe (NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 208-211).

Unicredit Group pri izračunu tržnega tveganja uporablja interni model tvegane vrednosti z upoštevanjem 99% intervala zaupanja, enodnevnim dnevnim obdobjem držanja pozicije ter enoletnim opazovanim obdobjem. Obrestno tveganje se je v letu 2009 gibalo med 160.200 tisoč EUR in 33.900 tisoč EUR. Povprečno obrestno tveganje pa je v istem letu znašalo 83.600 tisoč EUR in se je, glede na leto prej, zmanjšalo za 500 tisoč EUR, predvsem kot posledica občutljivosti ekonomske vrednosti lastniškega kapitala zaradi sprememb v obrestni meri (Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 419-420).

RZB skupina pri izračunu internega modela tvegane vrednosti upošteva 99% interval zaupanja in 10-dnevno obdobje držanje pozicije v opazovanem obdobju enega leta. Povprečna vrednost za valutno tveganje pri skupini RZB se je v letu 2008 z 18,2 mio EUR zmanjšala na 16,1 mio EUR v letu 2009 zaradi upada nestanovitnosti deviznih tečajev (RZB letno poročilo, 2009, str. 216). Obrestno tveganje se je gibalo v letu 2009 med 5.051 tisoč EUR in 21.666 tisoč EUR, povprečno pa 11.266 tisoč EUR. Povprečno tveganje spremembe cene v letu 2009 je znašalo 261, 8 mio EUR in se je, glede na leto 2008, povečalo za 153,4 mio EUR.

3.3.4 Kapitalska ustreznost

Količnik kapitalske ustreznosti je razmerje med celotnim kapitalom in tveganjem prilagojene aktive. Celotni kapital predstavljata temeljni kapital (angl. *tier 1 capital*) in dodatni kapital (angl. *tier 2 capital*) (Košak, 2008/09, 7. predavanje). Temeljni kapital je seštevka lastniškega kapitala, rezerv in zadržanih dobičkov. Dodatni kapital pa sestavljajo prednostne delnice z omejeno dobo trajanja, rezervacije, subordinarne terjatve in druge dolgoročne obveznosti (Kobe, 1996, str. 38). Tveganju prilagojena aktiva je vsota vseh aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk, zmanjšanih za oblikovane posebne rezervacije za te postavke in tehtane po stopnji kreditnih tveganj, ki jih določi Banka Slovenije (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 105). Kapitalska ustreznost opredeljuje, koliko kapitala potrebuje banka, da bi zavarovala imetnike svojih vlog, zagotovila denarna sredstva za posojila in pridobila splošno zaupanje strank. Tiste banke, ki imajo dobro kapitalsko pozicijo, se lažje povežejo z drugimi bankami, povečajo zaupanje in imajo s tem tudi lažji ter cenejši dostop do denarnih sredstev, kar jim omogoča prevzemanje bolj tveganih in s tem bolj donosnih naložb (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 103).

Tabela 9: Kapitalska ustreznost v obdobju 2007-2009 (v %)

	2007	2008	2009	Rast 2007-2009
NLB Skupina	10,80	11,80	10,70	-0,1-odstotne točke
Unicredit Group	10,11	11,40	12,88	2,8-odstotne točke
RZB	8,80	8,40	11,80	3,0-odstotne točke

Vir: Skupina NLB, Unicredit Group, RZB letna poročila za leta 2007,2008 in 2009.

Vse tri preučevane bančne skupine so v letih od 2007 do 2009 dosegle več kot 8% kapitalsko ustreznost in s tem presegle predpisano minimalno zahtevano vrednost kazalnika. Unicredit Group je v letu 2009, v primerjavi s predhodnima letoma, povišala kazalnik kapitalske ustreznosti za 2,8-odstotne točke, zaradi povečanja kapitala za 10 mrd EUR brez državne pomoči. Na povečanje kazalnika kapitalske ustreznosti v skupini RZB v letu 2009 je imelo velik vpliv povečanje kapitalskih rezerv kot posledica finančne krize. NLB Skupina pa je v nasprotju zmanjšala koeficient kapitalske ustreznosti v letu 2009, glede na prejšnja leta, za

0,1-odstotne točke, kar je bila posledica poslovanja skupine z izgubo v letu 2009 in poplačila podrejenega instrumenta v višini 50 mio EUR. V letu 2009 je najvišjo vrednost ustreznosti kapitala dosegla Unicredit Group, kar pomeni, da je v primerjavi s preostalima bančnima skupinama namenila višji delež kapitala za pokrivanje tveganj in se s tem bolj zavarovala pred morebitnimi tveganji.

3.4 Donosnost

3.4.1 Kazalnik donosnosti lastniškega kapitala in donosnosti sredstev

Zmanjšanje dobičkov je v NLB Skupini in Unicredit Group v letu 2009, glede na predhodno leto, v največji meri posledica višjih stroškov oslabitev in rezervacij, in sicer največ iz naslova kreditne oslabitve in rezervacije, ki so jih povzročile otežene razmere na finančnem trgu. Na znižanje dobičkonosnosti NLB Skupine so dodatno vplivale tudi nižje neto obresti, ki pa jih banka ni nadomestila z višjimi neobrestnimi prihodki in nižjimi operativnimi stroški.

Tabela 10: Kazalniki dobičkonosnosti bank za obdobje 2007-2009

Dobiček po davkih (v mio EUR)	2007	2008	2009
NLB Skupina	183	38	-86
Unicredit Group	5.961	4.012	1.702
RZB	1.485	597	824
Donosnost sredstev (v %)	2007	2008	2009
NLB Skupina	1,1	0,2	-0,4
Unicredit Group	0,92	0,52	0,36
RZB	1,17	0,4	0,54
Donosnost lastniškega kapitala (v %)	2007	2008	2009
NLB Skupina	17,8	3,1	-6,6
Unicredit Group	15,6	9,5	3,8
RZB	22,2	7,3	8,8

Vir: Skupina NLB, Unicredit Group, RZB letna poročila za leti 2008 in 2009.

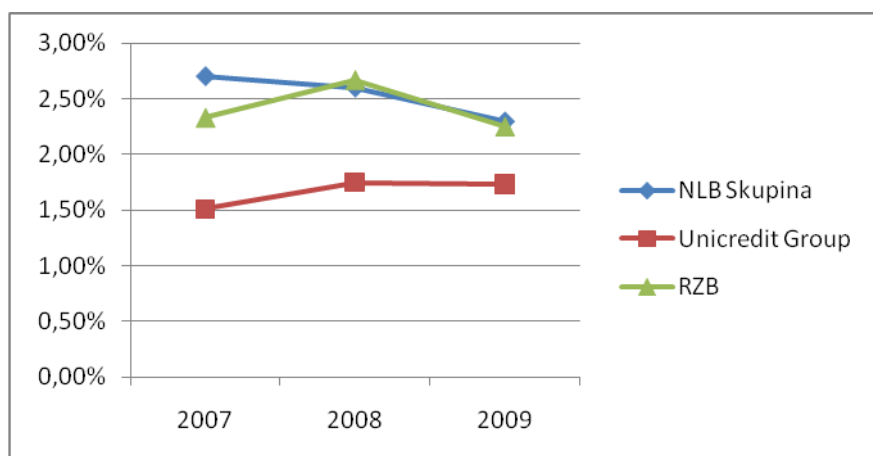
Najvišjo donosnost lastniškega kapitala (v nadaljevanju ROE) v letu 2009 (8,8%) je imela skupina RZB, kar pomeni, da je na 100 enot vloženega kapitala ustvarila 8,8 enot dobička. Skupina RZB je v letu 2009 povečala donosnost kapitala za 1,5-odstotne točke glede na leto prej, kar je bilo v skladu s povečanjem dobička. Za razliko pa je Unicredit Group v letu 2009 zmanjšala kazalnik ROE za 5,7-odstotne točke v primerjavi z letom 2008 zaradi posledično zmanjšane dobička skupine. NLB Skupina je v letu 2009 dosegla najnižjo donosnost kapitala, ki je bila celo negativna, in sicer je znašala -6,6%, ker je NLB Skupina v tem letu poslovala z izgubo. Tako kot kazalnik ROE sta imeli NLB Skupina in Unicredit Group v letu 2009 tudi kazalnik donosnosti sredstev nižji v primerjavi z letom 2008, to pa zaradi nižjih

dobičkov oziroma izgube pri NLB Skupini. Skupina RZB je dosegla najvišjo vrednost kazalnika ROA v letu 2009 z 0,54% donosnostjo sredstev, kar pomeni, da je 100 enot sredstev ustvarilo 0,54 enot dobička.

3.4.2 Obrestna marža

Neto obrestna marža nam kaže razliko med obrestnimi prihodki in obrestnimi odhodki, glede na povprečno bilančno vsoto ali povprečno obrestno aktivo (Kobe, 1996, str. 29). Kazalnik neto obrestne marže meri učinkovitost banke pri opravljanju svoje osnovne funkcije, to je sprejemanje vlog in dajanje posojil (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 71). Negativna obrestna marža pomeni negativen donos, saj obrestni odhodki presegajo obrestne prihodke. Obratno velja za pozitivno obrestno maržo.

Slika 9: Obrestna marža v obdobju 2007- 2009

Vir: Skupina NLB, Unicredit Group in RZB letna poročila za leti 2008 in 2009.

Bančni skupini RZB in NLB Skupini sta v letu 2009 dosegli zmanjšanje obrestnih marž v primerjavi s predlanskim letom, medtem ko je pri Unicredit Group ostala skoraj nespremenjena. Kumulativna obrestna marža NLB Skupine je znašala 2,3% v letu 2009 in se je zaradi vpliva nižjih prihodkov zmanjšala za 0,3-odstotne točke glede na predhodno leto. Prav tako so na zmanjšanje obrestne marže v Skupini NLB v obdobju 2007-2009 vplivali nižji čisti obrestni prihodki in padanje referenčnih obrestnih mer. Zmanjšanje obrestnih prihodkov v skupini RZB za 14% v letu 2009, glede na leto 2008, je vplivalo na zmanjšanje obrestne marže za 0,4-odstotne točke.

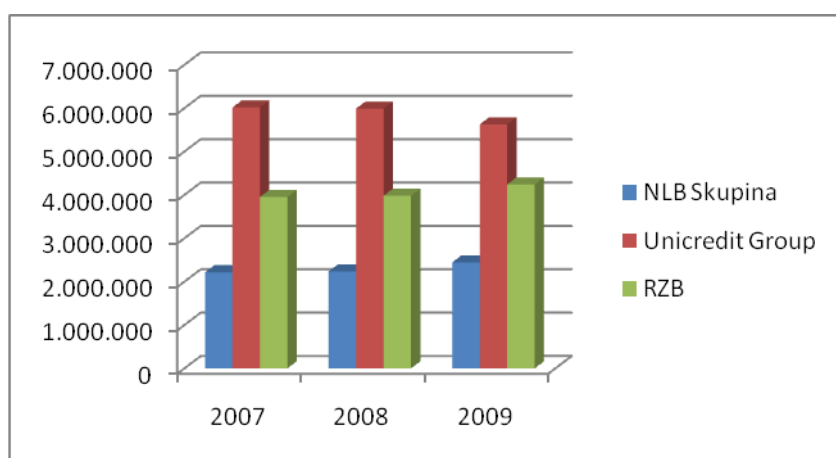
Nominalne obrestne mere za posojila podjetjem so se od oktobra 2008 pa do konca leta 2009 močno znižale zaradi večkratnega zniževanja centralnobančne obrestne mere, vendar so se pri slovenskih bankah v povprečju obrestne mere znižale za manj kot v bankah v evroobmočju. Visoka odvisnost podjetij od bančnih posojil in zmanjšanje vseh oblik financiranja slovenskih

podjetij je povzročilo naraščanje razlik v obrestnih merah do evroobmočja (Poročilo o finančni stabilnosti, 2010, str. 32).

3.4.3 Kazalec produktivnosti zaposlenega

Kazalec produktivnosti zaposlenega je količnik bilančne vsote in števila zaposlenih. Kazalec prikazuje učinkovitost izkoriščanja človeških virov. Velik delež celotnih stroškov banke predstavljajo stroški dela, zato je ta kazalnik med pomembnejšimi (Kobe, 1996, str. 43-45). Banke si prizadevajo za čim večjo učinkovitost poslovanja. Da bi jo dosegle, morajo znižati stroške poslovanja ali zvišati produktivnost zaposlenih (Košak, 2008/09, 3. Predavanje).

Slika 10: Produktivnost zaposlenega (v EUR na zaposlenega) v obdobju 2007-2009

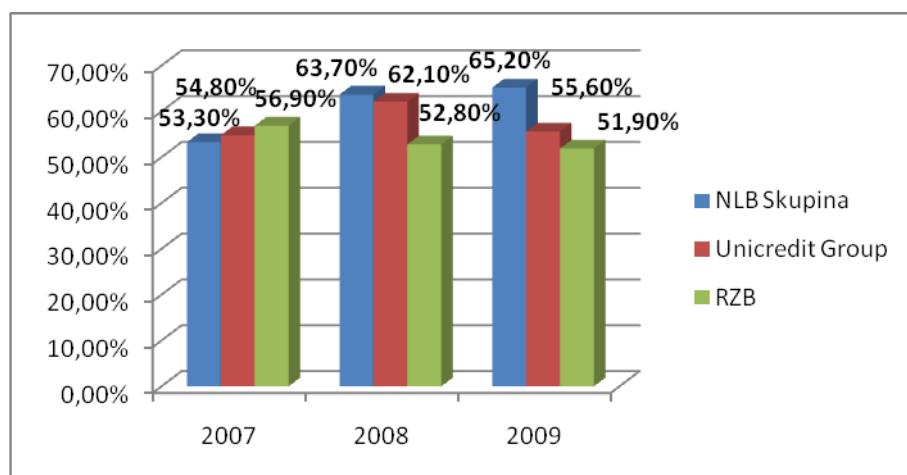

Iz slike 10 je razvidno, da se je produktivnost zaposlenih v letu 2009, glede na leto 2007, povišala bančnima skupinama RZB in NLB Skupini. Unicredit Group je med izbranimi bankami edina zmanjšala produktivnost zaposlenega, in sicer za 6,5%. Najvišjo produktivnost na zaposlenega v letu 2009 (5,6 mio EUR na zaposlenega) in v letu 2007 (6 mio EUR na zaposlenega) je dosegla Unicredit Group. Sledila ji je skupina RZB z doseženo produktivnostjo zaposlenega v letu 2009 (4 mio EUR na zaposlenega). Najmanjšo produktivnost na zaposlenega je v vseh preučevanih letih dosegla NLB Skupina.

3.4.4 Kazalec stroškovne učinkovitosti

Kazalec stroškovne učinkovitosti (*ang. cost/income ratio*) je razmerje med stroški poslovanja in prihodki poslovanja in je eden izmed ključnih kazalcev uspešnosti banke. Čim nižjo vrednost kazalca banka doseže, bolj je učinkovita (Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 556).

Slika 11: Kazalec stroškovne učinkovitosti v obdobju 2007-2009

Vir: NLB Skupina letno poročilo, 2007, str. 32; NLB Skupina letno poročilo, 2008, str. 30; NLB Skupina letno poročilo, 2009, str. 27, str. 32; Unicredit Group letno poročilo, 2008, str.27; Unicredit Group letno poročilo, 2009, str. 31; RZB letno poročilo, 2009, str.2.

Iz slike 11 je razvidno, da je NLB Skupina dosegla višji kazalec stroškovne učinkovitosti v letu 2009 kot v prejšnjih letih, kar je bila posledica, da so se poslovni prihodki bolj znižali kot stroški poslovanja. V skupini RZB so dosegli v letu 2009, glede na leto 2008, 10 % zmanjšanje administrativnih stroškov, ki so presegli 9% padec v poslovnih prihodkih, kar je vplivalo na nižji kazalec stroškovne učinkovitosti v letu 2009 (51,90%). Kot posledica povečanja prihodkov in zmanjšanja stroškov, se je kazalec stroškovne učinkovitosti povečal v bančni skupini Unicredit Group za 6,5% v letu 2009 v primerjavi z letom 2008.

SKLEP

Gospodarska in finančna kriza je v zadnjih letih vplivala na spreminjanje strukture in poslovanje evropskih bank. Upad gospodarske aktivnosti je povzročil poslabšanje kakovosti kreditnega portfelja bank. Kreditna aktivnost se je upočasnila kot posledica medbančnega nezaupanja, saj so banke raje vezale vloge pri Evropski centralni banki, kot pa da bi si med seboj posojale. Slaba likvidnost bančnega sistema je prisilila centralne banke k izvajanju ekspanzivne politike. Centralne banke in vlade so izvajale različne ukrepe, kot so državne garancije za bančni dolg, predpisane nizke obrestne mere, zniževanje višine obvezne rezerve ter ponudba kratkoročnih kreditov pri centralni banki. S temi ukrepi so pomagale izboljšati likvidnost bank, vrniti zaupanje v bančni sistem in vzpostaviti finančno stabilnost.

Vse tri preučevane banke poslujejo v državah srednje in vzhodne Evrope, kjer je bila v večini držav v letu 2009 zabeležena negativna gospodarska rast, z izjemo Poljske, ki je edina dosegla rast. Za bančni sektor teh držav je značilna močna odvisnost kapitala iz tujine. Stagniranje

posojil in nizke obrestne mere so v letu 2009 zmanjšale prihodke bank od neto obresti glede na leto prej. Banke so utrpele višja kreditna tveganja, kar je precej povečalo stroške oslabitev in rezervacij. Dobički bank so se posledično precej zmanjšali.

Na podlagi analize poslovanja preučevanih bančnih skupin sem prišla do sklepa, da so banke v letu 2009 dosegle slabše rezultate, kot leto prej, predvsem zaradi vpliva neugodnih makroekonomskih spremenjivk, ki so posledica krize.

Preučevane bančne skupine se med seboj močno razlikujejo po velikosti bilančne vsote, po višini ustvarjenih prihodkov, po številu zaposlenih in različnih vrednostih kazalcev uspešnosti poslovanja. Med analiziranimi bančnimi skupinami je po mojem mnenju najboljša Unicredit Group saj ima, v primerjavi z ostalima bankama, največjo bilančno vsoto, ustvarja najvišje prihodke in dosega najvišje vrednosti kazalcev dobičkonosnosti. Poleg tega je v letu 2009 dosegla še najvišjo vrednost kapitalске ustreznosti in je v primerjavi s preostalima bančnima skupinama namenila višji delež kapitala za pokrivanje tveganj ter se s tem bolj zavarovala pred morebitnimi tveganji. Odgovor na vprašanje, v katero banko naj bi bodoči investitorji vložili, bi bila najboljša izbira prav Unicredit Group. Druga najboljša izbira pa bi bila bančna skupina RZB, šele nato NLB Skupina.

Banke bodo morale biti v prihodnjih letih deležne reform, ki bodo pripomogle k bolj učinkovitemu upravljanju s tveganji in s tem bodo bolj odporne na šoke. Banke bodo morale imeti več regulatornega kapitala pri najbolj tveganih poslih, da ne bo več prihajalo do kapitalsko podhranjenih bank v kriznih razmerah. Učinkovito obvladovanje tveganja je ključno za banke, saj si tako tudi pridobijo zaupanje investitorjev. Tiste banke, ki imajo dobro kapitalsko pozicijo, se lažje povežejo z drugimi bankami, povečajo zaupanje in imajo s tem tudi lažji in cenejši dostop do denarnih sredstev, kar jim omogoča prevzemanje bolj tveganih in s tem bolj donosnih naložb.

LITERATURA IN VIRI

1. Banka Slovenije. (2010 & 2009). Banka Slovenije letno poročilo. Ljubljana: Banka Slovenije.
2. Banka Slovenije. (2010). Poslovanje bank v tekočem let, gibanja na kapitalskem trgu in obrestne mere januar 2010. Ljubljana: Banka Slovenije.
3. Banka Slovenije. (2010, april). Poročilo o cenovni stabilnosti. Ljubljana: Banka Slovenije.
4. Banka Slovenije. (2010, maj & 2009, maj). Poročilo o finančni stabilnosti. Ljubljana: Banka Slovenije.
5. Dimovski, V. & Gregorič, A. (2000). *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. Euro Area Unemployment Rate. (2010). V *Trading Economics*. Najdeno 21. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.tradingeconomics.com/Economics/Unemployment-Rate.aspx?Symbol=EUR>
7. Eurostat. (b.1.). *Eurostat Real GDP growth rate*. Najdeno 21. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>
8. Evropska centralna banka. (januar 2010). *MFI statistics 2010: number of financial institutions in the euro area and in the EU decreases*. Najdeno 31. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.ecb.int/press/pr/date/2010/html/pr100120.en.html>
9. Evropska centralna banka. (marec 2009). *Projekcije strokovnjakov ECB za euroobmočje*. Najdeno 21. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.ecb.eu/pub/pdf/other/ecbstaffprojections200903sl.pdf>
10. Evropska centralna banka. (marec 2010). *Projekcije strokovnjakov ECB za euroobmočje*. Najdeno 21. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.ecb.de/pub/pdf/other/ecbstaffprojections201003sl.pdf>

11. Evropska centralna banka. (september 2008). *Projekcije strokovnjakov ECB za euroobmočje*. Najdeno 21. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.ecb.eu/pub/pdf/other/ecbstaffprojections200809sl.pdf>
12. History of the Group. (b.1.). V *wikipedia*. Najdeno 22. novembra 2009 na spletnem naslovu http://en.wikipedia.org/wiki/Unicredit_Group#History_of_the_Group
13. Hren, B. & Svenšek, K. (2009, 9. februar). Banki ne moremo ukazati da določenega posojila ne sme odobriti. *Dnevnik*. Najdeno 03. junija 2010 na spletnem naslovu http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042243158
14. Jorion, P. (2007). *Value at risk: the new benchmark for managing financial risk*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
15. Kenda, A. (2010, 29. junij). Banke potrebujejo kapital in zdravo nagrajevanje. *Finance*. Najdeno 29. junija 2010 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/283417/Banke-potrebujejo-kapital-in-zdravo-nagrajevanje?src=pj290610>
16. Kobe, A. (1996). Diplomsko delo: *Kaj zvemo iz bilanc banke?*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
17. Koch, T. W. & Macdonald, S. S. (2000). *Bank management*. (4th ed.). The dryden press series in finance.
18. Košak, M. (2008/09). *Prosojnice za bančništvo I*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
19. Mladenović & Mladenović. (2006). Ocena parametra vrednosti pri riziku: ekonometrijska analiza i pristup teorije ekstremnih vrednosti. Najdeno 20. junija 2010 na spletnem naslovu <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0013-3264/2006/0013-32640671032M.pdf>
20. NLB d.d. (2009 & 2008). NLB Skupina letno poročilo. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka d.d.
21. NLB d.d. (2009). Profil NLB Skupine 4. četrtletje 2009. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka d.d.
22. O skupini Unicredit Group. (2009). V *Unicredit banka Slovenije*. Najdeno 22. novembra 2009 na spletnem naslovu http://www.unicreditbank.si/O_nas/UniCredit_Group?id=49

23. Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2008. (2008). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/analiza/spoml08/PNGG2008.pdf
24. Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2009. (2009). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/analiza/spoml09/PNGG_2009n.pdf
25. Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2010. (2010). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/analiza/spoml2010/PNGG_2010_01.pdf
26. Profil NLB Skupine. (2009). V *NLB Skupina*. Najdeno 23. novembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.nlbskupina.si/profil>
27. Raiffeisen Zentralbank Österreich AG. (2009). RZB letno poročilo. Dunaj: Raiffeisen Zentralbank Österreich AG.
28. Rees, B. (1995). *Financial Analysis*. (2nd ed.). Trowbridge, Wiltshire: Redwood Books.
29. RZB custody. (b.1.). V *RZB*. Najdeno 19. maja 2010 na spletnem naslovu http://www.raiffeisen.at/eBusiness/rzb_template1/1026359884948-1026359884979_353932392915797007_1026680008374-1026680008374-NA-NA-EN.html
30. RZB Group Overwiev. (b.1.). V *RZB*. Najdeno 19. maja 2010 na spletnem naslovu http://www.rzb.at/eBusiness/rzb_template1/1026359884948-1026359885014_478916087539236341_478924154293128893-478924154293128893-NA-NA-EN.html
31. RZB v srednji in vzhodni Evropi. (b.1.). V *RZB*. Najdeno 19. maja 2010 na spletnem naslovu http://www.raiffeisen.at/eBusiness/rzb_template1/1026359884948-1026359885014_1026067924320-1033775677229-NA-NA-EN.html

32. Shareholder structure Unicredit Group. (2009). V *Unicredit Group*. Najdeno 26. oktobra 2009 na spletnem naslovu http://www.unicreditgroup.eu/en/Investors/Shareholder_structure.htm
33. STA. (2009, 14. maj). Slaba posojila so stopila dobiček Raiffeisen Internationala za 78 odstotkov. *Dnevnik*. Najdeno 03. junija 2010 na spletnem naslovu http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042266586
34. Strategija NLB Skupine. (b.1.). V *NLB Skupina*. Najdeno 23. novembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.nlbskupina.si/strategija>
35. Tržno tveganje. (2007). V *Volksbank*. Najdeno 04. junija 2010 na spletnem naslovu http://www.volksbank.si/letno_porocilo_07/default.asp?Menu=7&Id=3&subId=3
36. Unicredit banka Slovenije d.d. (2009). Unicredit banka Slovenije letno poročilo. Ljubljana: Unicredit banka Slovenije d.d.
37. Unicredit Economics & FI Research. (2010). *CEE Economic Data 2008-2011*. Najdeno 29. avgusta 2010 na spletnem naslovu http://www.unicreditgroup.eu/ucg-static/downloads/CEE_Econ_Data.pdf
38. UniCredit Group results.(2010). V *Unicredit Group*. Najdeno 23. november 2009 na spletnem naslovu http://www.unicreditgroup.eu/ucg-static/downloads/Factsheet_ENG.pdf
39. Unicredit Group Spa. (2009 & 2008). Unicredit Group letno poročilo. Milano: Unicredit Group Spa.
40. Unicredit Group Strategic Analysis. (2009). *CEE Banking Outlook 2009*. Najdeno 28. avgust 2010 na spletnem naslovu http://www.unicreditgroup.eu/ucg-static/downloads/BankingOutlook_2009.pdf
41. *Zakon o bančništvu- ZBan-1*. (1999). *Uradni list RS* št. 7/1999.
42. *Zakon o bančništvu- ZBan-1*. (2006). *Uradni list RS* št. 131/2006.
43. *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju- ZFPPIPP*. (2007). *Uradni list RS* št. 126/2007.